

2010-2016: Το αναπάντεχο χρονικό μιας θητείας

Του Πάνου Καρβούνη

Επικεφαλής της Αντιπροσωπείας

της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα

Έφτασα τον Νοέμβριο 2010. Χειμώνα, θεωρητικά. Γιατί στην Ελλάδα ποτέ ο χειμώνας δεν είναι αυτό που ήξερα 33 χρόνια στην Ευρώπη, αλλά ούτε και το καλοκαίρι της, αν το συγκρίνω με το θέρος του 2015, όταν η θερμοκρασία θύμιζε Σαχάρα χωρίς όαση.

Ήμουν εκτός. Ένας Έλληνας του εξωτερικού, αλλά πλέον και εντός.

Στα επόμενα χρόνια το *θεωρητικά* επεκτάθηκε και σε πληθώρα άλλων θεμάτων ή εννοιών: Μεταρρυθμίσεις; Τι πονεμένη λέξη! Θεωρητικά την εξηγούσα. Πρακτικά πώς θα τις εφαρμόζαμε; Ξεκίνησα με υπομονή, που την ενδυνάμωνε ο διακαής μου πόθος της επιστροφής στη γενέτειρά μου, σε συνδυασμό με την αποστολή που μου είχαν αναθέσει οι Βρυξέλλες: «Να βοηθήσω».

Ήταν ένας πολύ υψηλός στόχος, τον οποίο με ταπεινότητα ήθελα να πετύχω: Να εισφέρω με τα τριάντα χρόνια εμπειρίας στη δαιδαλώδη Κομισιόν, ώστε να ξετυλίξει η Αριάδνη τον μίτο. Δεν ήξερα ότι ο ταύρος θα ήταν μόνιμα σε οργή και θα παρέμενε στον Λαβύρινθο τουλάχιστον οχτώ χρόνια περιπλανώμενος στον δαίδαλο των τριών μνημονίων.

Α, ξέχασα! Έφτασα επίσης τη στιγμή που το «λεφτά υπάρχουν» ως σύνθημα της τότε κυβέρνησης είχε γίνει ορμητικό «λεφτά δεν υπάρχουν», εξού και το Μνημόνιο 1. Αυτό το ξέφρενο ασανσέρ συναισθημάτων και ρεαλιστικής ανάγκης προσγείωσα κάθε μέρα: στους δρόμους, με τα νεύρα των διαδηλωτών στα κάγκελα, στα σπίτια φίλων όπου άρχισα να συχνάζω, στα πάνελ των καναλιών.

Μάιος-Ιούνιος 2011

Έξι μήνες η χώρα έβραζε. Οι Έλληνες συμπατριώτες μου είχαν φτάσει ή ξεπεράσει τα όρια αντοχής με το ποτήρι να έχει ξεχειλίσει προ πολλού. Οι αγανακτισμένοι βγήκαν στους δρόμους τον Μάιο. Δεν έβλεπα έξω από τα γραφεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρά μόνο διαδηλώσεις. Τον Ιούνιο η κρίση κορυφωνόταν, και την ημέρα που ο Πρωθυπουργός καλούσε χωρίς επιτυχία την αντιπολίτευση σε σύμπραξη, είχα την αίσθηση ότι το κράτος καταλύθηκε. Με έπιανε κόμπος στον λαιμό καθώς παρατηρούσα την εχθρότητα που αναπτυσσόταν εναντίον της Ευρωπαϊκής Ένωσης την οποία εγώ εκπροσωπούσα. Οι δημοσκοπήσεις έδειχναν να πέφτει θεαματικά η εμπιστοσύνη των Ελλήνων στην Ευρώπη. Τα πολύ δύσκολα ξεκινούσαν. Η Ευρώπη είχε γίνει εχθρός για τόσους Έλληνες. Κι εγώ; Η ζωή ποτέ δεν είναι καθαρή στις αποφάσεις της, αλλά, παρά τη δύσκολη θέση

μου, ουδέποτε οι πράξεις μου ή οι εντολές που λάμβανα ήρθαν σε σύγκρουση με τον πατριωτισμό μου.

Νοέμβριος 2011

Κρατούσα το κεφάλι μου μη σπάσει. Η κυβέρνηση έπεφτε, έτσι απλά. Είχα φτάσει στην Ελλάδα για μια σύντομη και δύσκολη μεν αποστολή, εξελισσόταν όμως σε Οδύσσεια. Μια ακόμα Οδύσσεια για την Ελλάδα. Κι ένας ακόμα Τρωικός Πόλεμος ξεσπούσε εκείνο το βράδυ της 2ας Νοεμβρίου.

Αθήνα: Ο Πρωθυπουργός είχε ρίξει το φιτίλι για δημοψήφισμα. Η φωτιά έφτασε ως τις Κάννες, όταν ο Πρόε-δρος της Κυβέρνησης κλήθηκε επειγόντως στη Διάσκεψη των G8. Εκεί κατέγραψε ο δημοσιογράφος Peter Spiegel ότι είδαν τη Μέρκελ να κλαίει.

Mr Representative of the European Commission in Greece, could I have your assessment on the referendum?

Διακρίνω καθαρά και απευθείας στην τηλεφωνική γραμμή τον Πρόεδρο Μπαρόζο...

Η άποψή μου, κύριε Πρόεδρε, είναι ότι θα έπρεπε να υπάρξει πολιτική συναίνεση, κάτι που δεν συμβαίνει εδώ, και τυχόν δημοψήφισμα θα μας οδηγήσει πιθανότατα εκτός Ευρωζώνης.

Φεβρουάριος-Μάιος 2012

Δεκατέσσερις μήνες ακριβώς μετά την άφιξή μου στην Αθήνα, έζησα μία από τις χειρότερες βραδιές. Η Αθήνα στις φλόγες, τα σινεμά Αττικών και Απόλλων που τόσο αγάπησα νέος, σαν μαθητής και φοιτητής της Νομικής αργότερα, δεν υπήρχαν πια. Στάχτη, εικόνες χίλιες λέξεις ταξιδεύουν παντού. Κατακλύζομαι από αιτήματα ξένων δημοσιογράφων που θέλουν να ξέρουν αν... όλα τελείωσαν. Δεν μας γνωρίζουν καλά εμάς τους Έλληνες, βλέπετε, αλλά και εκείνοι που μας γνωρίζουν αγνοούν πόσο ακούραστοι είμαστε σαν λαός. Μετά την τραγωδία, ξαναστεκόμαστε στα πόδια μας. Μετά τα αποκαΐδια, τα κύτταρά μας αναπλάθονται.

Τον Μάρτιο habemus νέο μνημόνιο και κούρεμα του χρέους υπό την καθοδήγηση ενός τεχνοκράτη-Πρωθυπουργού, που κατείχε με κάθε λεπτομέρεια τα ζητούμενα ως πρώην αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Ενώ όμως πολλοί συμφωνούσαν ότι είναι ο σωστός άνθρωπος to do this job, μέσα μου έλεγα ότι δεν υπάρχει περίπτωση μια τόσο πολιτικο-κομματικοποιημένη κοινωνία να μείνει με σταυρωμένα χέρια και να δώσει πάσο σε έναν μη πολιτικό για διάστημα μεγαλύτερο από λίγους μήνες.

Πάμε σε διπλές εκλογές με υπηρεσιακό Πρωθυπουργό τον Παναγιώτη Πικραμμένο, μία ευχάριστη αποκάλυψη από κάθε άποψη: εύστροφος, μορφωμένος, πολύγλωσσος, με δεινές οργανωτικές και διπλωματικές ικανότητες, το όνομά του θα συμπεριλαμβάνεται στη σύντομη λίστα των επιτυχημένων Πρωθυπουργών της νεότερης ιστορίας μας.

Ιούλιος 2012

Έχουμε εκλεγμένο νέο Πρωθυπουργό. Μας εξέπληξε. Πριν αναλάβει, οι σχέσεις του με την Επιτροπή ήταν οριακές. Ευτυχώς υπήρχαν οι δυο φιλοευρωπαίοι Αντιπρόεδροι του κόμματός του, οι οποίοι κράτησαν, στα πέτρινα χρόνια του αντιμνημονιακού μένους, τον άρρηκτο κρίκο με την «παράταξη που έβαλε την Ελλάδα στην Ευρώπη».

Η συνέχεια ήταν τελείως διαφορετική. Ο Πρωθυπουργός εισάκουσε τον Πρόεδρο της Επιτροπής ο οποίος, μόλις μπήκαμε στο γραφείο του στο Μαξίμου, τέλος Ιουλίου, τον συμβούλευσε, πριν ζητήσει να διαπραγματευτεί νέους όρους, να εφαρμόσει τα συμφωνημένα, γιατί η χώρα κινδύνευε με Grexit.

Ακολούθησε μια μακρά περίοδος δύο ετών, οπότε η χώρα αποκατέστησε τη χαμένη αξιοπιστία της, με πολύ δύσκολες αποφάσεις, οι οποίες ωστόσο κατέστησαν για πρώτη φορά ορατή την έξοδο μας από τον λαβύρινθο. Η ιστορία μέχρι στιγμής δεν δικαιώνει όσους ήταν στο τιμόνι αυτήν την περίοδο.

Νοέμβριος 2012

Αν ήταν σκληρές ή δύσκολες οι περισσότερες μέρες, μια στιγμή έφτασε για να αισθανθώ ότι άξιζε να είμαι εδώ σε τόσο χαλεπούς καιρούς: Η στιγμή που ο «κακός» Γερμανός Χορστ Ράιχενμπαχ επισκέφθηκε τον αγωνιστή Μανόλη Γλέζο στο σπίτι του. Έκλαιγαν και οι δυο. Έμειναν αγκαλιασμένοι για πολλή ώρα. Ο καλός φίλος μου Γιάννης Μηλιός κι εγώ, οι μόνοι παρόντες, αισθανθήκαμε αμηχανία, αλλά και καμάρι γι' αυτούς τους δυο άνδρες που ξεπέρασαν κάθε προκατάληψη, στερεότυπο ή μισαλλοδοξία, και άφησαν τις καρδιές δυο Ευρωπαίων να μιλήσουν. Η αφιέρωση του Ράιχενμπαχ στον Μανόλη Γλέζο τα λέει όλα, αφού τον χαρακτήρισε ως τον αδερφό που δεν είχε. Οι Γερμανοί κατακτητές είχαν εκτελέσει τον Νίκο, τον μοναδικό αδερφό του Μανόλη Γλέζου, τον Μάιο του 1944.

Dear Manolis,

My favorite piano-CD starts with the piece "On the departure of a brother" and I think of your brother, I never had one.

Thank you for our encounter

Yours

Horst

Ιούνιος 2014

Η επιβράβευση –μάλλον της αντοχής μου– από τον ίδιο τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν τόσο γλυκόπικρη, που σχεδόν ντρεπόμουν να το πω. Να πω δηλαδή ότι με κάλεσε για να μου ανακοινώσει αυτοπροσώπως ότι η Κομισιόν με προήγαγε στον υψηλότερο υπηρεσιακό βαθμό του Γενικού Διευθυντή. Η τιμή ήταν μεγάλη. Η σκληρή δουλειά είχε την αναγνώρισή της. Ο κόμπος στο στομάχι μου όμως ήταν εκεί καθ' όλη τη διάρκεια της σύντομης και τόσο συγκινητικής στιγμής, αφού η χώρα μου δεν έπαυε να υποφέρει πολύ...

Ιανουάριος 2015-Ιούνιος 2016

Οι δεκαπέντε μήνες που δεν θα ξεχάσω ποτέ στη ζωή μου. Εγώ και 11 εκατομμύρια Έλληνες μαζί. Ο νέος Πρωθυπουργός ήρθε με την ακλόνητη δύναμη των νιάτων και μέγα πάθος.

Η νέα κυβέρνηση αναλάμβανε τη στιγμή που όλο το προηγούμενο πολιτικοοικονομικό σύστημα είχε καταρρεύσει. Η ύστατη προσπάθεια της αποχωρούσας «αστικής» συγκυβέρνησης, αν και

επιτυχημένη, δεν επιβίωσε.

Επί ένα εξάμηνο ήμουν κομμένος στα δυο. Μια εγκεφαλική και συναισθηματική διχοτόμηση άνευ προηγουμένου.

Οι Ευρωπαίοι που εκπροσωπούσα ζητούσαν και είχαν live reports για τις συζητήσεις στη Βουλή τις οποίες παρακολουθούσα ξενυχτώντας με τους άοκνους συναδέλφους μου. Αναλύαμε ως τα χαράματα τις θέσεις των κυβερνώντων, τον αντίκτυπο στον ελληνικό λαό, και τανάπαλι, τις θέσεις των υπόλοιπων κομμάτων...

Οι φράσεις «διακομματική συναίνεση» ή «κοινοκτημοσύνη του μνημονίου» για το καλό του τόπου απουσία-ζαν, ενώ η κυβέρνηση αποπειράθηκε επί μήνες να διαπραγματευθεί νέους όρους. Η Ευρώπη είχε βάλει τους δικούς της και δεν μπορούσαν ν' αλλάξουν ριζικά: είχαμε κάνει εκλογές και είχαμε αναδείξει νέα κυβέρνηση που ήθελε να τα αλλάξει όλα. Αλλά και οι άλλες χώρες κι αυτές δημοκρατίες ήταν, και δεν καταφέραμε να τις πείσουμε. Η καινοφανής προσέγγιση των διαπραγματευτών και το στιλ «χωρίς γραβάτα» γέννησαν πάντως στην Ευρώπη ένα κύμα συμπάθειας. Η κάθε πλευρά πίεζε, και εγώ έκανα το εκκρεμές.

Προσπαθούσα να εξηγήσω στη νέα κυβερνητική ομάδα, να συμβουλευσω, να βοηθήσω, αν και έβρισκα αρκετές πόρτες κλειστές στο Α' εξάμηνο.

Οι πόρτες άνοιξαν ξανά στο Β' εξάμηνο και ειδικά μετά τις εκλογές του Σεπτεμβρίου.

Στο ενδιαμέσο, ζήσαμε βραδιές μεγάλου φόβου και απογοήτευσης όταν ακραίοι διαδηλωτές έκαναν σάλτο στα μπαλκόνια των γραφείων μας, έριχναν κόκκινες μπογιές και έκαιγαν σημαίες επανειλημμένα. Έχοντας την ευθύνη της σωματικής ακεραιότητας των συναδέλφων μου, έζησα μια από τις δυσκολότερες στιγμές της επαγγελματικής μου πορείας.

#menoumenopi: Το tweet "We are staying in Europe" της Αντιπροσωπείας οδήγησε σε εκατοντάδες retweets, πιο πολλά από του Robbie Williams που η συναυλία του συνέπεσε τότε στην Αθήνα! Η Πρόεδρος της Βουλής μού επετέθη ονομαστικά για «πολιτική παρέμβαση» στα βραδινά δελτία ειδήσεων, σαν να μπορούσα, εγώ ο Εκπρόσωπος της ΕΕ, να υποστηρίξω άλλη θέση από το «μένουμε Ευρώπη»!

Ο νέος Πρόεδρος της Κομισιόν ο Jean-Claude Juncker το πήρε πάνω του, το πήρε προσωπικά και με αφοσίωση το ελληνικό ζήτημα. Ενεπλάκη ο ίδιος στη διαπραγμάτευση καλλιεργώντας φιλικό κλίμα. Όταν όμως έπεσε στο τραπέζι η λέξη δημοψήφισμα από τον Πρωθυπουργό και οδηγηθήκαμε στο γνωστό αποτέλεσμα με την υπερψήφιση του ΟΧΙ έζησα μια αλησμόνητη νύχτα... Γύρω στις 10 το βράδυ χτύπησε το τηλέφωνο από τις Βρυξέλλες και άναυδος κατάλαβα ότι διακυβευόταν η παραμονή της Ελλάδας στην Ευρωζώνη αλλά ακόμα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αρχίζω τα τηλέφωνα. Στο Μαξίμου κατ' αρχάς, όπου, ενώ φυσικά επικρατεί ενθουσιασμός, καλούμαι να μεταφέρω τα δυσάρεστα. Ερμηνεύοντας την παγωμάρα που ο Γιάννης Βαρουφάκης λίγο αργότερα διαπίστωσε εκεί, το μήνυμα είχε πράγματι διαβιβαστεί και το «ζύγιζαν».

Συνεχίζω, με πυρετό στην κυριολεξία και όντας σε εξαιρετικά δεινή θέση, την προσπάθεια με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ώστε να γίνει αντιληπτό το πώς εκλαμβάνόταν εκτός Ελλάδας το συνταρακτικό «όχι». Προς μεγάλη μου ανακούφιση, με ακούει με μεγάλη προσοχή και κατανόηση. Το ηθικό μου αναπτερώνεται. Αποδύεται σε εκστρατεία για την παραμονή μας στην ΕΕ: Συγκαλεί συμβούλιο πολιτικών αρχηγών, όπου, υπό τη δαμόκλεια σπάθη της διπλής εξόδου, χαράσσεται

επιτέλους εθνική γραμμή σωτηρίας.

Ένα καυτό καλοκαίρι ακολούθησε με ουρές των πολιτών στις τράπεζες λόγω capital controls, τον χρόνο να τρέχει αδυσώπητα, τον Πρωθυπουργό να χάνει τους ασυμβίβαστους με τα δεδομένα συντρόφους του, Υπουργούς, Πρόεδρο της Βουλής, και τελικά να προκηρύσσει εκλογές.

Ως Έλληνας και ως στέλεχος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν έπαυα ποτέ να έχω την ίδια άποψη, την εξής μια: μαγικές λύσεις για την Ελλάδα δεν υπάρχουν, η Ελλάδα έπρεπε να αλλάξει όσο και αν αυτό ήταν σκληρό, διχαστικό, αιματηρό. Η προσαρμογή της χώρας στο ευρωπαϊκό μοντέλο διακυβέρνησης έπρεπε επιτέλους να γίνει.

Το άλλο που εξηγούσα ήταν ότι το κράτος εξακολουθούσε να είναι απόλυτα αναποτελεσματικό. Τα μνημόνια και οι θυσίες των συμπατριωτών μου δεν είχαν καταφέρει να το αλλάξουν ώστε να δουλεύει σε όφελός τους. Το αντίθετο. Το Μνημόνιο 3 είναι πια γεγονός, ενώ οι υπογραφές για τις ιδιωτικοποιήσεις σφράγιζαν το τέλος μιας πορείας που δεν θα είχε επιστροφή.

Τίτλοι τέλους σε μια χώρα αιώνια σαν την Ελλάδα δεν υπάρχουν. Δεν θα ήθελα να μεμψιμοιρώ. Τη στιγμή που κλείνω αυτό το κείμενο, ο κολοσσός που λέγεται Μεγάλη Βρετανία αποκόπτεται από την Ενωμένη Ευρώπη με θραύσματα του διχασμού της να διασκορπίζονται ως τα highlands της Σκωτίας και τα docks της Βόρειας Ιρλανδίας όπου κατασκευάστηκε ο... Τιτανικός...

Ο λαϊκισμός οδήγησε εκεί έναν Γολιάθ! Ένας Δαβίδ σαν την Ελλάδα μαζεύει τα κομμάτια του, συμφιλιώνεται επιτέλους μετά από 70 χρόνια, και η Αριστερά παίρνει κι αυτή το δικό της μερίδιο στην εξουσία.

Τέλος του Ιουνίου του 2016 ο Jean-Claude Juncker επισκεπτόταν την Αθήνα επισφραγίζοντας έτσι το almost happy end μιας «σκληρής» χρονιάς και επτά ετών φαγούρας με τα μνημόνια να αιμοδοτούν αν μη τι άλλο τη συνέχεια της Ελλάδας!

Μήπως, αναλογίζομαι, το αμπέλι, η ελιά ξαναβγάλουν ρίζες και το καράβι γίνει καλοτάξιδο;